

ארץ ישראל לתקופותיה, העומד להיפתח. ארכיטקט המוסיאון הציע לבנות את בניין המינהלה שבמרכזו ריצפת הפסיפס. לבסוף הוחלט לשמר את הפסיפס במקומו, כפי שעשו את זה לפחות בחמישים מקומות אחרים בארץ.

חזרתי אל המדוכה ואמרתי לעצמי: מה שלא יקרה בעתיד, את הפסיפס צריך לשמר, כי לתת לו להפורר ליבי לא יתנני. לקחתי את דורון בריאדון, מומחה גדול שזה עתה השלים עבודה באתר כורסי ליד הכינרת. הגיש לי הצעת תקציב, התווכחתי על המחיר והזמנתי אותו לבצע את העבודה במיליון לירות ישראלי ליות, ועכשיו אני שואל אותך — אם משהו רוצה להרוס פסיפס, למה הוא לא עושה זאת באלף לירות ובמכת טוריה? למה הוא צריך להשקיע בזה מיליון לירות? עד כאן הכל נשמע טוב וי נקי, היכן בכל זאת הקוץ שבי אליה?

פסיפס המריבה: לפני כן ואחרי השיפוץ
 „לא ביקשתי צל”ש, אבל גם לא צל”ג”

פלטרים איתו שהגן ייקרא על שם בתו. מהו הפרוייקט הרביעי? מוסיאון שיקרה אדם ועמלו, שבו יהיו כלי-עבודה ומלאכה ואומנים של ארץ-ישראל. השלב הראשון של המוסיאון ייפתח בי שנת תשמ”ג. יהיו חוצות-יוצר עם שוק מיוצרי מקורה, ובתוכו כוכים שבכל אחד מהם יושב בעל-מלאכה ומציג את עבודתו — כדר, חרש ברזל, נחש העוסק בנחשת, חצל העושה מחצלות, ותהיה מוזקה של ערק וכוהל, ואופה שיאפה פיתות, ובחלק מהכוכים ימכרו בעליהמלאכה את מרכוליהם, והכדור יפעיל את אבני הריחיים וי האופה יאפה פתות בשיטה הישנה ולא בי שיטת הסרט הנע. 13 ביתנים עם מיבנה מודולרי אחד, שייצגו את הטבע של ארץ ישראל, את נושא המים, את ההתיישבות היהודית.

ואת ההתיישבות הלא יהודית גם יציגו?

עוד נגיע ללא-יהודית, ויהיה ביתן תע” שיה של ביטחון והגנה עד תש”ח. לא כולל, ויהיה ביתן עדות-ישראל שיהיו בו כלי-קודש ופולקלור, ויהיה ביתן שאני עדיין לא יודע איך לקרוא לו — זהו ביתן אוהי לייקירד שיוקדש לערבים, זהו שם זמני, ואני עומד לפנות לאורי אבנרי, שהוא מומד זה גדול בשמות, ולבקש את עזרתו בבחינת שם לביתן. תפקיד הביתן הזה יהיה לי הציג את העם השני היושב בארץ-ישראל — בדואים, פלאחים, נוצרים, דרוזים, צירי קסים.

זהו ביתן חשוב, כדי שנוכל להכיר ולי הוקיר את בני העם השני, ניתן להם לי הראות את מה שהם רוצים להראות, אני מחפש דרך לתת שירות מוסיקאלי לתלמידי דים הערביים, בפלנטוריום, במשך 12 שנים, נתנו הסבר רק בעברית, תירגמנו את ההסבר לערבית, שכרנו מורה מכפר-קרע והוא העביר לתלמידים שיעור בערבית.

בכמה אתה מעריך את ה פרויקט?

אני לא יודע. **אתה מתחמק?** אני לא מתחמק, אין לי הערכה כספית, איזה תקציב הקציבה לך ה עיריה?

הפיתרון לא יבוא מעיריית תל-אביב, זה לא מוסיאון עירוני, זה מוסיאון ארצי. מי תוך 800 כיתות שקיבלו שיעור במוסיאון בשנה שעברה, 600 אינן כיתות תל-אביביות. עיריית תל-אביב אינה יכולה להרים פרויקט כזה, וזה יהיה לא צודק לדרוש מהעירייה שתרם את זה. מוסיאון הארץ הוא משימה לאומית, צריך לגייס תורמים ואני מגייס תורמים.

התירמים יתרמו את הכסף להקמת המוסיאון, אך מי יממן את התחזוקה? במוסיאון כמו זה זקוק לא שאתה חולם עדיין, אתה זקוק לי מאות עובדים.

כל תורם שירצה לתרום כסף יצטרך להתחייב שהוא יממן במשך עשר שנים את תחזוקת המקום.

זה תנאי לקבלת תרומה?

זה יהיה תנאי רק אם התורם ירצה ש- הביתן יקרא על שמו.

האם אתה מאמין שתנשאים את החלום?

אם לא יהיה כסף, גם אני לא אהיה פה. לא באתי למוסיאון הארץ כדי לשחק כסף יש, רק שהוא לא תמיד הולך למקומות הי נכונים, ידידי המנוח צ'ארלס קלור, בנה 60 בתי-כנסת, מי צריך 60 בתי-כנסת, חל” קם בכלל לא מתפקדים. אז כמו ששיכנעתי תי את קלור לבנות את ביתה-חייל בירוש- לים, אני אשכנע תורמים אחרים לבנות את מוסיאון הארץ, ואני מאמין שאני אצליח.

בעיקר יודאיקה. הוא היה מוסמך לרבנות, והיה איש גודר-העבודה, אני אוסף ספרים העוסקים בארץ-ישראל, יש פה תנ”כים ע” תיקים ועותקים נדירים של ספרים שאולי לא תמצאי באף מקום אחר. **כוא נחזור למוסיאון, איך אתה מתכוון לנצל את השטח הי קיים?**

140 דונם באמצע תל-אביב זה הרבה, למזלי התבררנו באדריכל גאון, זלמן עינב שמו, והוא ניצל את השטח עד למכסימים. אנחנו מתכוונים להקים קטרוון. **מה זה קטרוון?**

זו מילה חדשה, שלא מופיעה אצל אבני שושן אבל מופיעה בתלמוד, ופירושה, ללא גג, מה שנקרא בלע”ז אופן ספיס מיוזי אום.

תליקאסילה היא האקרופוליס של תל- אביב אז זו שהיא בת 75 כי אם זו בת

פרטי פרטים. אני נהנה מהעובדה שאני כפוף לראש-עירייה כזה, אני מרגיש שאני יוצר, כשאעביר את המוסיאון בעוד איכס שנים למחליפי, אני יודע שאעביר לידינו משהו שהעיר תל-אביב תוכל ליהנות משי רותיו ולהתברך בו. את יודעת, כשהייתי אלוף סיקור-המרכו, צי”ח היה סגני מי עכשיו אני כפוף לו.

כמה יעסק „מוסיאון הארץ” שאין הוא עוסק בו היום?

המוסיאון קיים 22 שנים, הוא היה שעטנו של מוסיאונים שונים, החל בפלני טריום וכלה במטבעות. אני רוצה שלי מוסיאון הארץ יהיה נושא אחד מוגדר, כשמו כן הוא. עדיין לא נבנה מוסיאון שיעביר את המסר על ארץ-ישראל ומי צאיה, לכן אני סבור שאנחנו צריכים לקחת דוגמה מבית-התפוצות ולבנות מוסי און שילמד על ארץ-ישראל.

כלומר שבמקום מוצגים יהיו כל מיני פטנטים אלקטרוניים וכתרורים חשמליים?

אני לא אמרתי את זה, אני טוען ש- מוסיאון צריך להיבנות על שלושה דברים: על אותנטיות, על חיקוי ועל אינפורמציה. אנחנו, כמובן, נשתדל שיהיו לנו מוצגים אותנטיים, אל תשכחי שהרבה מאוד מוצגים נשדדו על-ידי הכובשים הבריטיים והתורכים, ואפשר לראות אותם בקושטא או במוסיאון הבריטי. חלקם נמצאים אצל הצרפתים, שרכשו אותם, אך אם לא נשיג מוצגים אותנטיים, נציג חיקוי, נלך גם על הכפתורים החשמליים, נקים ביתן ש- תפקידו יהיה לחגן לאזרחות, שהתלמידים ישחקו בו מישקסימולציה לכנסת, למי של, מה יותר פשוט מאשר טכניקת הכס תורים החשמליים כדי ללמד זאת? או ביטחון והגנה עד להקמת המדינה, מה יותר פשוט מאשר להציג זאת על-ידי מפות שנדלקות וכבות?

איך אתה מתכוון לבנות את המוסיאון?

על בסיס של ארבעה מסלולים, הראשון — ביתנים קיימים שקיבלנו בירושה, ואני מודה שאם הייתי צריך לבנות מחדש ספק אם הייתי בונה אותם, אבל קיבלתי אותם ואשמור עליהם, למרות שלהכניס אנשים לביתן קודם ללא מיוגיאוויר, זה כמו להזמינם לבית-מרחץ.

אני מתכוון, אם לא איכפת לך, לבנות שירותים במוסיאון, כי אני לא יכול כיום לכעוס על כיתה המטילה מימיה על קיר מכיוון שאין לה היכן להטיל אותם.

אני מתכוון להקים ביתן בשם נחושתי, ובו יהיו ממצאי חפירות תמנע, זה יהיה מוסיאון למתכות המעוררות כיום עניין רב בעולם, מכיוון שנושא הארכיאולוגיה-אלטר רגיה מעניין מאוד, בעיקר בבערב, לנו יש תנאים להיות מכה עולמית בנושא זה, מי כיוון שברשתות נמצאים המימצאים של תמנע, אפילו בסודיים אין ממצאים כאלה, חוץ מזה יש בידינו את מימצאי סיני, את ביתן נחושתי נבנה עם כניסה דרך מיכרות, ועד שהמבקר יגיע לביתן הוא יחוש את אוירת העבודה במיכרות.

אני מתרשמת שאתה מבין בארכיאולוגיה, מדוע אתה אוהב להצהיר שאינך מבין בארכיאולוגיה?

אני מודה שאין לי תואר אקדמי בארכי אולוגיה, ומבחינה פורמלית אני הדיוט, אך יש לי היתרון של למידה מתוך שהייה בי שטח מתוך ספרים. **ספריותך מרשימה ביותר, יש לי אוסף עצום של ספרים, אין ספר העוסק בארץ-ישראל שלא תמצאי אותו בספרייתי, ירשתי את זה מהבית, אבי אסף**

עיריית תל-אביב לא יכולה להרים את המוסיאון, וזה לא יהיה הגון לדרוש זאת ממנה. המוסיאון הוא משימה לאומית

ביצענו את העבודה, והנה יום אחד הופיע קפלן וראה מה שראה, ומצא שיש לו הזדמנות לעזור סקנדל חדש. **יתכן שהד”ר קפלן כבר ש” אינכם מטפלים נכון בפסיפס?** יתכן שחשב כך, אז למה לא דפק על הדלת ושאל? למה רץ ישר לעיתונאים ועשה סקנדל? **היכן נמצא הפסיפס כעת?** שמור ומשומר ומתייבש בצל, באהל שמונן עליה, במקום שדורון בריאדון בחר בו, בלב המוסיאון, אני התנדדתי למקום, אך נכנעתי לדרישתו של בריאדון. **מדוע?**

כי הפסיפס יקר לי כמו שכל קדמוניות ארץ-ישראל ושכיותיה יקרים לי, והם יקרים לי הרבה יותר מאשר לכתב הארץ. אני חבר בחברת ארץ-ישראל ועתיקותיה, וזו לא חובה לקציני צה”ל, ומיום שעמדתי על דעתי בחרו בי בחירה של כבוד, אחרי שאירגנתי כנס ארצי ביהודה ושומר רון, אז שאני אלמד על ארץ-ישראל מכתב הארץ? אני עסוק ומצוי בארץ-ישראל כל חי! זה ירדן, וירקון, וגם פסיפס, וגם כל שצריך לרסא, וגם שביל שצריך לפרוף, וגם חרס וחומר, אף מנהל-מוסיאון לא הקציב מיליון לירות לשיפוץ הפסיפס, וזה לא בגלל שיש לי דוד עשיר באמריקה. הייתי צריך לקבל מילה טובה, צל”ש, לא ביקשתי, אבל גם לא צל”ג! אני הולך לשמור על הפסיפס, אז במשך שלושה ימים כתוב בעיתונים איך זאבי הורס ושור בר פסיפס! שאני אהרוס פסיפס במיליון לירות? יכולים להגיד עלי שאני רשע אבל אני לא טיפס. **מזרז שאיש כמו הד”ר קפלן**

אני אקים במוסיאון ביתן לערבים, כדי שנולמד להכיר ולהוקיר את בני העם השני החי בארץ

רץ לעיתונות ומספר עיך סיפור רים, בודאי יש לו סיכה טובה יותר מזו שאתה מציג.

את זה את צריכה לשאול אותי. **כתב „הארץ”...**

את מדברת איתי על כתב הארץ? אם הייתי נכנס למערכת הארץ דרך החלון באמצע הלילה, היו כותבים עלי שאני עולם תחתון, אבל כתב הארץ פרץ למוסי און באישון לילה, ללא רשות, דרך הגדר, אבל זה חוקי וזה מותר! מדוע לא בא ובקע רשות לראות את הפסיפס, מדוע בא כגנב באישון לילה? הפסיפס נמצא באמצע המוסיאון, כל אחד שעובר לביתן המטבעות ולביתן-הזכויות רואה אותו, רק כתב הארץ אינו ככל אדם, הוא רואה יותר טוב באישון לילה, באור יום הוא אינו רואה, במסיגרת המילחמה שלו על הגינון, הוא הגון עד כדי כך שהוא בא בלילה כגנב.

מהי המטרה שהציבת לך באי שר קיבלת על עצמך את תפקיד יושב-ראש הנהלת המוסיאון? באיתי הנה לעבוד ולהקים מיפעל ולבנות מוסיאון זה, לא עומד על מקומו, למולי עומד מולי ראש-עירייה חרוץ ודינאמי, ש- נתן לי תימוכין והוא מתערב בענייני ב-